

Inleiding

Inleiding Bredase Begroting 2023

Bijna vier maanden geleden zetten we met het bestuursakkoord 'Dichtbij Doen, Samen Sterk Vooruit' de koers uit voor de lopende vier jaar. Een koers die recht doet aan de stem van onze inwoners, met een coalitie die recht doet aan een brede afspiegeling van de maatschappij. Een akkoord met plannen om de stad en haar dorpen, samen met onze partners, nog beter te maken. Dit doen we dichtbij onze inwoners en ondernemers, door meer betaalbare woningen te realiseren, de lastendruk waar dat kan te verlagen (onder andere door het gratis ophalen van grofvuil en het verlagen van rioolheffing) en de stad nog veiliger te maken.

Deze begroting valt in het eerste jaar van een nieuwe bestuursperiode. Een jaar zonder voorjaarsnota. Maar een jaar waarin de coalitie een bestuursakkoord met ambities voor de komende vier jaren heeft gepresenteerd, dat de raad heeft vastgesteld. In deze begroting leest u hoe we komend jaar gaan werken aan de ambities uit het bestuursakkoord en hoe die uitvoering zich financieel vertaalt. Daarnaast schetsen we onze kijk op grote, actuele maatschappelijke vraagstukken waarmee we op dit moment te maken hebben.

Realiseren van onze ambities

Wonen en gebiedsontwikkeling zijn niet voor niks de onderwerpen van hoofdstuk 1 van het bestuursakkoord. Breda heeft een aantrekkelijk werk- en leefklimaat en gaat de komende jaren flink groeien. We hebben grootstedelijke ambities die we ook vertalen naar onze wijken en dorpen. Komend jaar verdiepen en trekken we de Mark door tot aan het Seelig-terrein. De Mark wordt de blauw-groene ader van onze stad. Daarnaast zetten we de eerste stappen met 't Zoet, het Chassékwartier, de Gasthuisvelden en het Havenkwartier. Grote gebiedsontwikkelingen die de komende jaren het gezicht van onze stad bepalen. In 2023 realiseren we bovendien het Talentencentrum.

Deze gebiedsontwikkelingen zijn hard nodig. Want de krapte op de Nederlandse woningmarkt is nog nooit zo groot geweest en in Breda tikt de huidige vierkantemeterprijs bijna die van de Randstad aan. We willen dat iedereen in Breda kan (blijven) wonen, daarom heeft het realiseren van betaalbare woningen voor ons prioriteit. Woningen voor onze automonteurs, onze verpleegkundigen en onze onderwijzers. Onze woonvisie dateert uit een tijd dat werd verondersteld dat 'de woningmarkt af was'. De vraag naar woningen is echter gestegen en de woningvoorraad is onvoldoende. De woonvisie verdient een flinke update. We komen in 2023 daarom met een nieuwe woonvisie. Ook gaan we in 2023 de opkoopbescherming invoeren om speculatie op de Bredase woningmarkt te stoppen. Naast een nieuwe woonvisie zetten we vol in op realisatie, waar ook tijdelijke woningen onderdeel van uitmaken. Hiervoor vergroten we onze capaciteit door meer medewerkers aan te nemen, zodat we aanvragen sneller kunnen afhandelen en de doorlooptijd van onze projecten kunnen versnellen.

Onze openbare ruimte is het visitekaartje van onze stad en verdient een flinke kwaliteitsimpuls. We gaan voor strakke straten en prachtige pleinen. Een stad in een groen park vraagt dat we daar met elkaar zuinig op zijn. We houden als gemeente de stad schoon, maar verwachten ook van onze inwoners dat ze verantwoordelijkheid nemen en bijvoorbeeld hun afval in de bak gooien en niet zomaar op straat. Zowel in onze exploitatie als in onze investeringen gaan we hiermee komend jaar aan de slag. We werken aan het onderhoud van onze openbare ruimte in onze dorpen en wijken.

Oggeruimde straten verhogen de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van onze wijken. Onze inwoners brengen hun kinderen naar school, gaan naar hun werk en doen hun dagelijkse boodschappen. Ze verplaatsen zich in en rond de stad op verschillende manieren. We stimuleren het gebruik van de fiets, de benenwagen en het openbaar vervoer, maar er is ook ruimte nodig voor de auto. Per 1 januari 2023 wordt de eerste parkeervergunning gratis. Met deze verlichting komen we bewoners tegemoet. Tegelijkertijd creëren we hiermee in onze straten ruimte voor extra groen.

Niet alleen op fysiek vlak willen we een aantrekkelijke stad zijn en blijven. Ook het sociale aspect van onze wijken en dorpen draagt in grote mate bij aan de leefbaarheid en veiligheid van Breda. We geloven erin dat in bepaalde wijken met wat extra aandacht veel winst te behalen valt. Met Verbeter Breda hebben bewoners en instellingen de afgelopen maanden veel tijd geïnvesteerd in het ophalen van wat er leeft en het bedenken van integrale acties die een positieve impuls geven aan de wijken en haar inwoners. In april 2023 komen de partners van Verbeter Breda samen tot een uitvoeringsprogramma waar we ook als gemeente actief als partner aan bijdragen. Hiermee zetten we een grote stap om de toenemende tweedeling in onze stad tegen te gaan. Samen zorgen we voor een verbonden stad waar iedereen kan en wil wonen en werken. We beginnen met onze jeugd: in één generatie een betere stad!

Corona heeft een flink aantal bedrijven hard geraakt en er zijn nog steeds ondernemers die dagelijks de gevolgen ervaren. We zijn doorlopend met deze groep in gesprek en kijken waar ze onze ondersteuning nodig hebben. Toch heeft Breda de coronacrisis over het algemeen best goed doorstaan, de meeste bedrijven draaien weer op volle toeren en presteren alweer op en soms zelfs boven het niveau van voor de crisis. Werknemers hebben de banen letterlijk voor het uitkiezen en het is voor veel werkgevers een grote uitdaging om goed personeel aan te trekken en te behouden. In Breda kunnen we ieders inzet goed gebruiken, of je nu kapper bent of advocaat! Breda richt zich met de economische visie op sectoren die zich bezighouden met toegepaste technologie en creativiteit. Deze bedrijven hebben groeipotentie en creëren de banen van de toekomst. Tegelijkertijd zijn we trots op al onze talenten. We hebben iedereen namelijk hard nodig en blijven onze inwoners stimuleren om aan de slag te gaan. Dan gaat het aan de ene kant om mensen voor wie het lastig blijft om een baan te vinden, en aan de andere kant om werknemers die andere talenten willen inzetten dan dat ze nu doen. We blijven ons inzetten op het begeleiden naar werk. Ook werken we als lokale overheid nadrukkelijk samen met het onderwijs en onze ondernemers. We bieden ruimte voor nieuwe bedrijven om zich te vestigen en verder te ontwikkelen en innoveren. Komend jaar realiseren we extra plekken waar start-ups en scale-ups kunnen doorgroeien en waar we verschillende talenten en creatievelingen samenbrengen. We richten ons op jonge bedrijven die uit kunnen groeien tot pareltjes. Hiermee versterken we ons profiel als stad van de toegepaste technologie en creativiteit.

Komend jaar gaan we onze dienstverlening op meerdere fronten verbeteren. Dat doen we zowel fysiek als digitaal, want met de groei die Breda de komende jaren door gaat maken is een digitaal stadskantoor niet meer weg te denken. Dat betekent niet dat we geen persoonlijk contact meer hebben met onze inwoners. Integendeel, persoonlijk contact wordt juist steeds belangrijker om goed op de hoogte te blijven van alles wat er in de Bredase samenleving speelt. Eerstelijns contact in onze wijken en dorpen gebeurt vaak op straat, bijvoorbeeld met onze boa's. Hun werk is noodzakelijk, toezichthouden moet en de samenleving verwacht van ons kordaat optreden bij ongewenste situaties. Handhaving met charme, daar zetten we de komende tijd op in. Tijdens de coronacrisis hebben we gezien dat deze aanpak werkt.

Niet alleen met ons eigen werk maken we een sprong door meer en betere digitale dienstverlening te bieden, ook de stad is volop met digitale innovatie bezig. Het komend jaar gaan we verder met de acties uit het masterplan Bredata, we zorgen voor een goede digitale infrastructuur en bouwen verder aan onze 'Digital Twin'. Tegelijkertijd zijn we ons ervan bewust dat er ruimte moet zijn voor rust. Momenten waarop je even niet 'aan staat'. We zijn de hele dag connected, maar zijn we nog wel connected met elkaar? Samen met Stichting NUMBER FIVE van Prinses Laurentien zetten we de eerste stappen om onze inwoners zich hiervan beter bewust te maken.

Het Nederlandse zorglandschap is volop in beweging. We willen het tij keren en ons richten op voorkomen in plaats van genezen. Preventie staat in onze aanpak daarom voorop. We zetten in op het stimuleren van en verleiden tot een gezonde levensstijl.

Als je zorg nodig hebt moet je die krijgen, maar wat je zelf kunt hoeft niet onnodig uit handen te worden genomen. Dit loopt namelijk niet alleen in de papieren, maar houdt zorg weg bij mensen waar die echt voor bedoeld is. In 2023 werken we verder uit hoe we de zorg, hulp en ondersteuning vanuit de Wmo beschikbaar houden voor de mensen die dit ook echt nodig hebben. En maken we nieuw beleid voor de komende jaren. Daarnaast werken we samen met onze regiogemeenten en partners in de stad aan een transitie van de jeugdzorg, met als doel om meer grip te krijgen. Hierbij staan het kind en de hulpvraag altijd centraal. We zien dat budget en uitvoering onder spanning staan en treffen komend jaar voorbereidingen om dit te keren. We gaan samen met alle betrokken partijen, waaronder cliënten, instellingen en professionals, handen en voeten geven aan onze uitgangspunten.

We zijn een grenzeloze, groene en gastvrije stad met een prachtig cultuuraanbod. Een divers aanbod waarbij iedereen mee kan en mag doen. Tegelijkertijd zien we dat onze culturele instellingen en aanbieders het de afgelopen tijd erg zwaar hebben gehad. De coronacrisis heeft gezorgd voor een terugloop van bezoekers en publiek. Waar de terrassen deze zomer weer vol zaten weten mensen de weg naar voorstellingen en musea nog niet altijd terug te vinden. In 2023 kijken we hoe we hier met de overgebleven coronamiddelen bij kunnen helpen.

Onze Witte Dame, de Grote Kerk, is een icoon in onze binnenstad en staat symbool voor onze gastvrijheid en ons Nassauverleden. In de zomer van dit jaar liepen de ridders van La Vuelta Hollanda met hun fiets door de kerk en gingen die beelden de wereld over. Breda werd goed op de kaart gezet. Hiermee koesterden we niet alleen haar uiterlijk, maar creëerden we ook in de kerk een nieuwe beleving, iets wat we de komende jaren vaker willen doen. In 2023 komt er daarom eenmalig extra geld vrij voor de exploitatie van de Grote Kerk en werken we samen aan een meerjarenvisie.

Grote maatschappelijke vraagstukken

De komende tijd zal zich echter niet alleen kenmerken als de tijd waarin we onze ambities realiseren. In rap tempo stapelen de

verschillende maatschappelijke vraagstukken zich namelijk op en worden bepaalde situaties steeds urgenter. Vraagstukken die invloed hebben op het leven van onze Bredanaars. We gaan samen met onze partners, inwoners en ondernemers in de stad de actuele maatschappelijke vraagstukken aan. We dragen hiervoor een gezamenlijke verantwoordelijkheid en hebben elkaar hierbij hard nodig.

Als gevolg van de oorlog in Oekraïne breken de gas- en energieprijzen record na record. De energierekening van een groot deel van onze inwoners, ondernemers en instellingen stijgt naar ongekennde hoogte. Het wordt voor een steeds groter deel van onze samenleving steeds lastiger om de eindjes aan elkaar te knopen. En niet alleen onze inwoners hebben hier last van, ook onze ondernemers zien de prijzen voor grondstoffen en diensten de pan uit rijzen. We kijken samen met onze partners waar we de pijn kunnen verlichten, sluiten aan bij de steunmaatregelen die het kabinet tijdens Prinsjesdag heeft aangekondigd en kijken zelf hoe we op lokaal niveau keuzes maken en mensen ondersteunen. Tegelijkertijd zijn we er ons van bewust dat niet alle prijsstijgingen opgevangen en gecompenseerd kunnen worden. Daarnaast vinden we het in deze tijd belangrijk dat we niet alleen pleisters plakken die effect hebben op de korte termijn, maar dat maatregelen die we nemen ook op de lange termijn een positieve bijdrage leveren. Bijvoorbeeld aan het verminderen van ons energieverbruik door verduurzamingsingrepen.

De energiecrisis raakt veel mensen in hun portemonnee. Hierdoor komt de bestaanszekerheid van veel van onze inwoners onder druk te staan. Daarom halen we de investeringen van het Volkshuisvestingsfonds naar voren en starten we al in 2023 met het verduurzamen van ongeveer 250 koopwoningen in Doornbos-Linie en Hoge Vucht. Daarnaast zullen we rekenschap moeten geven dat we ons moeten verhouden tot onze omgeving. Alleen door het terugdringen van onze uitstoot kunnen we ons als stad blijven ontwikkelen. In komend jaar starten we onder meer met de gebiedsgerichte aanpak van het Ulvenhouts bos. Om ervoor te zorgen dat ook onze komende generatie opgroeit in een natuurlijke omgeving. Maar ook met het oog op het realiseren van nieuwe woningen, bijvoorbeeld in Bavel. Tegelijkertijd kan deze grote transitie niet alleen op onze schouders rusten, we doen daarom een nadrukkelijke oproep aan het Rijk om met integrale plannen te komen. Door de prijsstijging van fossiele brandstoffen en de afhankelijkheid van buitenlandse levering zijn veel inwoners en ondernemers met hun neus op de feiten gedrukt. Er moet een enorme versnelling komen op het opwekken, distribueren en verminderen van ons energiegebruik. Dit vraagt wat van onze gemeentelijke organisatie, maar ook van onze inwoners, ondernemers en instellingen. Als gemeente nemen we hierin een stimulerende en faciliterende rol. Onze lokale plannen op het gebied van klimaat zijn te lezen in de klimaatbegroting, die onderdeel uitmaakt van dit product.

In Oekraïne en op veel andere plekken in de wereld is het onstuimig. Dat leidt in Nederland tot een grote uitdaging op het gebied van opvang en huisvesting. We zien een stroom ontheemden, vluchtelingen, statushouders en asielzoekers die Nederland bereiken en tegelijkertijd hebben we te maken met een grote schaarste aan woningen. Vanuit het Rijk is de oproep gedaan naar de regio's en gemeenten om een actieve en grotere rol te spelen. Breda wil haar deel bijdragen. Zowel in de opvang op korte en lange termijn als in het creëren van een doorbraak in het tekort aan woningen voor de brede groep spoedzoekers. Dat doen we onder meer door met de realisatie van tijdelijke woningen op meerdere locaties.

Dichtbij doen, samen sterk vooruit

Waar we een aantal maanden geleden nog bezig waren met de coronacrisis lijkt het alsof de crisissen ons in Nederland nu letterlijk om de oren vliegen. Sommige zaken zijn urgent en moeten direct worden opgepakt, maar door alles te bekijken vanuit een 'crisisbril' verliezen we soms ook de focus op de lange termijn. We trekken lering uit de coronacrisis en kijken naar wat we structureel kunnen doen in onze aanpak van vraagstukken. We kiezen voor een bestuursstijl dicht bij onze mensen. Een crisis vóór zijn lukt alleen als we de signalen uit de stad snel op weten te halen. Daarbij maken we gebruik van de grote netwerken die we in onze stad hebben opgebouwd. Signalen uit de stad geven ons lokale inzichten en helpen ons om samen met onze inwoners, ondernemers en instellingen zaken snel op te pakken. De komende tijd investeren we in het uitbreiden en onderhouden van deze netwerken. Vanuit de gedachte dat we dichtbij doen, om samen sterk vooruit te komen.

We zijn er ons van bewust dat de gevolgen van de huidige omstandigheden en onvoorspelbaarheden die zich in de toekomst nog zullen voordoen ervoor zorgen dat we op een aantal fronten veel tegenwind gaan ervaren. We zien dat de uitvoering van sommige zaken steeds verder onder druk komt te staan door krapte op de arbeidsmarkt, maar ook door schaarste aan grondstoffen. Ook als gemeente hebben we te maken met een tekort aan beschikbaar gekwalificeerd personeel en zien we inkooprijzen stijgen. We doen er alles aan om te zorgen dat dit onze dienstverlening zo min mogelijk raakt. Tegelijkertijd hebben we geen glazen bol die de impact van deze ontwikkelingen op de stad voorspelt. We houden vast aan onze ambities, maar kunnen mogelijk niet voorkomen dat dit we in de toekomst moeten bijsturen. De ambities van Breda worden niet alleen door ons, maar ook door marktpartijen en partijen uit de stad gedragen en gerealiseerd. Een onzekere toekomst kan op den duur ook bij hen verlamd gaan werken als ze bepaalde stappen minder snel of niet meer durven te zetten. We geven daarom ook een winstwaarschuwing af. We moeten realistisch blijven, sommige zaken zijn niet van vandaag op morgen op te

lossen en vragen nu eenmaal om meer tijd. Tijd om de impact op onze ambities met scenario's zo goed mogelijk te doorgronden, zodat we op de juiste momenten de juiste keuzes maken en tijd om die keuzes uit te voeren.

In deze begroting maken we keuzes die bijdragen aan het realiseren van onze ambities uit het bestuursakkoord. We investeren in de stad, houden koers en focussen op wat Breda echt nodig heeft. Voor 2026 gaan we ervan uit dat het Rijk meer middelen beschikbaar zal stellen. Tegelijkertijd kijken we niet weg voor het deel van onze inwoners, ondernemers en instellingen dat in zwaar weer terecht is gekomen en houden we de vinger aan de pols bij de middenklasse. Een groep die we vaak niet horen, maar die het wel steeds lastiger krijgt. We doen dit door dicht bij onze inwoners te blijven, zo gaan we ook komend jaar samen sterk vooruit!

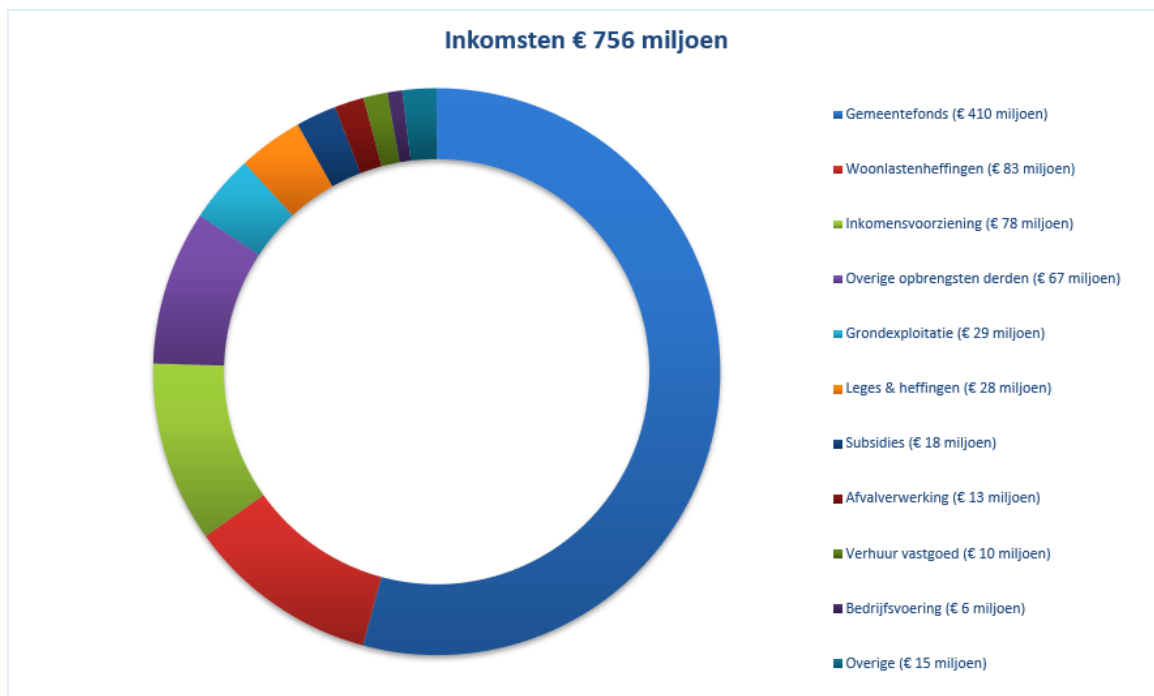
WAT BETEKENT DEZE BEGROTING VOOR DE BREDANAAR?

Een Bredanaar betaalt in 2023 aan woonlastenheffingen:

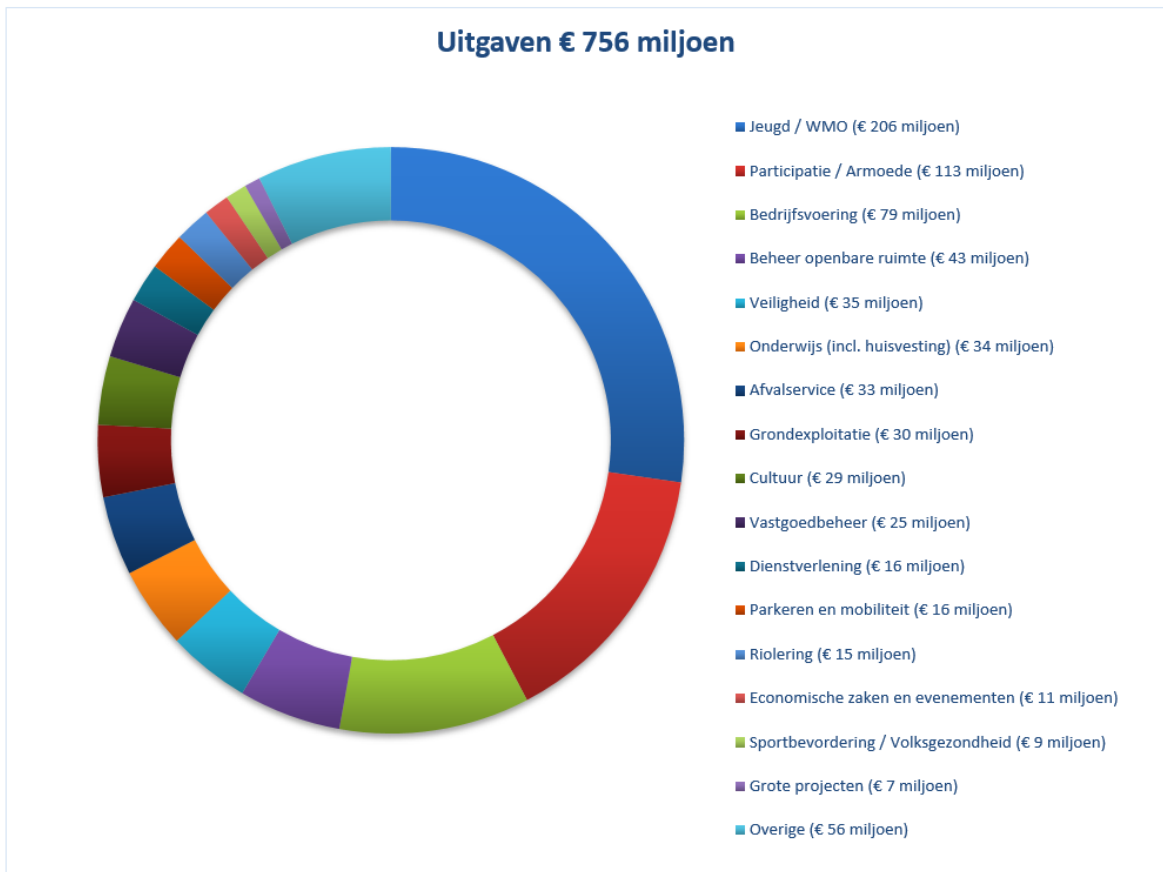
- De onroerende zaakbelasting (OZB) blijft gelijk zoals afgesproken. Bredanaars met een eigen huis met een WOZ-waarde van € 240.000 gaan hierdoor bij benadering per jaar € 154,32 betalen.
- De afvalstoffenheffing wordt ten opzichte van 2022 geïndexeerd met 2% en bedraagt voor een eenpersoonshuishouden € 244,20 en voor een meerpersoonshuishouden € 361,56.
- De rioolheffing daalt met 17,5% en bedraagt € 190,08 voor waterverbruik tot 500m³.

De totale gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonshuishouden dalen in 2023 met 4,50% ten opzichte van 2022. Voor een eenpersoonshuishouden dalen de gemiddelde woonlasten met 5,94% ten opzichte van 2022. Voor een nadere toelichting op de ontwikkeling van de woonlasten verwijzen we naar de paragraaf lokale heffingen.

HOE ZIEN ONZE INKOMSTEN EN UITGAVEN ERUIT?

Bovenstaand overzicht geeft inzicht in onze inkomsten. Deze zijn ingedeeld in twee categorieën: inkomsten van het Rijk en de overige inkomsten. De inkomsten van het Rijk zijn de belangrijkste categorie en bestaan uit de algemene uitkering en de specifieke rijksbijdragen (bijvoorbeeld voor bijstandsuitkeringen). De overige inkomsten omvatten de woonlastenheffingen (OZB, rioolheffing, afvalstoffenheffing), parkeerinkomsten, subsidies, huuropbrengsten en overige opbrengsten.

De totale uitgaven bedragen € 756 miljoen. In bovenstaand overzicht is uitgesplitst waaraan we het geld uitgeven. De uitgaven zijn gebaseerd op de geraamde lasten voor de verschillende programma's. De uitgaven betreffen salariskosten, uitkeringen, subsidies, programmatische uitgaven, renten en afschrijvingen en stortingen in reserves en voorzieningen. Een nadere toelichting op de uitgaven is per programma opgenomen.

HOE ZIET ONZE ACTUELE FINANCIËLE POSITIE ERUIT?

In het bestuursakkoord 2022-2026 zijn naar eer en geweten een aantal keuzes gemaakt voor de komende vier jaar. Keuzes waarvan wij denken dat ze nodig zijn om Breda, zowel nu als in de toekomst, te laten blijven floreren. De gekozen richting zorgt voor een gezonde boekhouding, zowel voor dit jaar als voor de komende jaren. Daarnaast maken wij nu een aantal aanvullende keuzes. Dit zijn geen aanvullende impulsen voor (nieuw) beleid, maar om de basis op orde te houden. Deze keuzes zorgen ervoor dat er in de jaren t/m 2025 vrije ruimte beschikbaar is. Deze vrije ruimte is van belang vanwege de prijsstijgingen waar inwoners en ondernemers mee te kampen krijgen. We weten dat er nog aanvullende zaken op ons afkomen, alleen kennen we de exacte gevolgen nog niet.

De laatste jaarschijf van deze begroting is niet sluitend doordat het Rijk de opschalingskorting voor dat jaar niet heeft bevroren en doordat het accres landelijk op € 1 miljard is vastgeklekt (lager dan de jaren ervoor). Hier vinden landelijk gesprekken over plaats met het ministerie. De septembercirculaire vanuit het Rijk zal hier meer duidelijkheid over geven.

De keuzes leiden tot het volgende financiële beeld:

Bedragen x € 1 miljoen

	2023	2024	2025	2026
Bestuursakkoord 2022-2026	0,10	0,17	0,52	0,02
Meicirculaire 2022 (incl. zekerheid / lagere uitgaven rijk)	12,71	20,62	28,57	15,10
Verhoging loonprijscompensatie naar 2,9%	-3,50	-7,10	-10,90	-14,90
Actualisatie treasury, toeristenbelasting, CAO, OZB en dividend	0,05	-0,21	-0,47	-0,41
Meerjarenbegroting raad, rekenkamer en griffie 2023-2026	-0,24	-0,25	-0,27	-0,34

Stijging kosten brandverzekering	-0,33	-0,25	-0,25	-0,25
Stijging contractkosten ICT	-0,66	-0,66	-0,66	-0,66
Collectie Breda	-0,05	-0,05	-0,05	-
Aansluiting warmtenet Ennatuurlijk	-0,22	pm	pm	pm
Taakstelling Gasthuisvelden (niet realiseren begrote opbrengst)	-0,30	-	-	-
Later realiseren volledige ombuiging voorliggend veld (2023 lager)	-0,40	-	-	-
Later realiseren ombuiging sportcoaches (niet 2023)	-0,30	-	-	-
Wmo HV / Begeleiding	-0,50	-	-	-
Integratie Atea	-0,21	-0,21	-0,21	-0,21
Hogere bijdrage vervoerskosten KCV / Deeltaxi	-0,26	pm	pm	pm
Verhoging onderhoudsvoorziening	-0,15	-0,15	-0,15	-0,15
Huisvesting uitvoeringsorganisaties en leegstand	-1,00	-	-	-
Tekort wagenpark (diverse oorzaken)	-0,99	pm	pm	pm
Placemaking en beheer 't Zoet / tijdelijk gebruik Haveneiland	-0,28	-0,28	-	-
Subsidie Grote Kerk	-0,15	pm	pm	pm
Herinrichtingsinitiatieven van bewoners	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10
Tekort panden en gronden (Gasthuisvelden en Havenkwartier)	-0,75	-0,53	-0,49	-0,48
Begrotingssaldo	2,49	11,00	15,53	-2,38

TOELICHTING

Hieronder wordt een aantal zaken toegelicht, in de begrotingsprogramma's worden alle keuzes verder toegelicht:

Hogere bijdrage vervoerskosten KCV / Deeltaxi

Dit betreft een combinatie van inschatting van daadwerkelijk gebruik in 2023 op basis van huidige trends/tendensen, in combinatie met de aangekondigde indexering van de prijzen (en die zijn enorm vanwege de fors gestegen brandstofprijzen). In 2024 volgt de nieuwe aanbesteding, die fors hoger uit gaat pakken. We kunnen deze stijging mogelijk (licht) dempen met aanvullende beperkende maatregelen. Dit zullen we in 2023 nader uitwerken.

Verhoging onderhoudsvoorziening

Gezien de prijsstijgingen van arbeid en materiaal, dient de onderhoudsvoorziening verhoogd te worden. Circa 67% van de hogere lasten betreft onderhoud aan gebouwen voor gesubsidieerd gebruik (o.a. sport en cultuur) en gebouwen in bruikleen (o.a. wijkcentra en cultureel erfgoed). 9% betreft marktconforme (commerciële) verhuur en circa 24% betreft gebouwen voor eigen gebruik.

Huisvesting uitvoeringsorganisaties en leegstand

De hogere lasten betreffen o.a. nutsvoorzieningen, leegstand, klein onderhoud en groot onderhoud. Deze tijdelijke situatie is voor de periode totdat de nieuwbouw voor de uitvoeringsorganisaties gereed is.

Tekort wagenpark

Het wagen- en machinepark is een centrale facilitaire dienst die zorgt voor het gehele wagen- en machinepark van de gemeente Breda. De afgelopen jaren is er sprake van een structureel tekort. Dit tekort is in 2022 behoorlijk toegenomen. De reden is voornamelijk de prijsstijgingen. De prijsstijgingen zullen in 2023 ook aanwezig zijn. We baseren ons nu op de prijzen zoals nu bekend. We werken aan toekomstscenario's voor de inzet en het gebruik van ons wagenpark. Eventuele extra benodigde middelen om het wagenpark te moderniseren en optimaliseren zullen daarna beschikbaar worden gesteld.

Placemaking en beheer 't Zoet en tijdelijk gebruik Haveneiland

Voor beheer en placemaking 't Zoet stellen we voor 2023 en 2024 middelen beschikbaar. Daarnaast zal de Provincie hier haar aandeel in nemen. Ook zijn er middelen nodig voor het tijdelijk gebruik op het Haveneiland in 2023.

Subsidie Grote Kerk

Voor de huidige taken zijn niet voldoende middelen beschikbaar om een gezonde exploitatie te kunnen uitvoeren.

WAARIN GAAN WE INVESTEREN EN HOEVEEL?

Bedragen x € 1.000

Strategische investeringsplanning	2023	2024	2025	2026
Ambitie	7.829	9.230	5.117	6.675
Plan	26.043	39.386	39.062	27.520
Project	22.361	16.396	3.466	2.910
Uitvoering	44.490	6.121	6.006	2.615
Totaal gemeentelijke investeringen	100.723	71.133	53.651	39.720
Beschikbare dekkingsmiddelen	84.469	71.133	53.651	39.720
Overprogrammering	19%	0%	0%	0%

Het is van groot belang dat we blijven investeren in de stad om de gewenste ambities en doelen te realiseren. We programmeren in 2023 voor € 100,7 miljoen aan investeringen in de stad en in de periode 2023-2026 zelfs voor € 265,2 miljoen. Hierin zijn onder andere de grote ontwikkelingen zoals het Talentencentrum, Nieuwe Mark, Crossmark, multifunctionele accommodatie in Bavel, woningbouwimpuls, beheer openbare ruimte waaronder riolering en mobiliteit opgenomen. Daarnaast zetten we € 1,2 miljoen uit de reserve bovenwijkse voorzieningen in voor daaraan gerelateerde investeringen.

We weten uit ervaring dat niet alle geplande investeringen ook daadwerkelijk conform programmering tot investeringsuitgaven leiden. Door diverse omstandigheden lopen geplande investeringen vertraging op, denk o.a. aan nieuwe wetgeving, langere doorlooptijden procedures en participatietrajecten. We weten echter vooraf niet welke investeringen vertragen. Daarom kiezen we in het strategisch investeringsplan (SIP) voor de systematiek van overprogrammering. Dit met als doel het beschikbare investeringsvolume zoveel als mogelijk in de stad te kunnen besteden. Uiteraard sluiten deze extra geprogrammeerde investeringen ook volledig aan bij de geformuleerde ambities en beleidsdoelstellingen van onze mooie stad.

In onderstaande tabel zijn de additionele investeringen opgenomen voor 2023. De additionele investeringen na 2023 zijn nog indicatief en zijn vooralsnog pm geraamd. Bij de diverse begrotingsprogramma's wordt inzicht en toelichting gegeven op de diverse geplande investeringsprojecten in de periode 2023-2026. In de financiële begroting (bijlage SIP) wordt toelichting gegeven op het Strategisch Investeringsplan als instrumentarium en is het volledige overzicht van investeringen voor de periode 2023-2041 opgenomen.

Bedragen x € 1.000

Ambitie	2023
Cultuurcluster Klavers Jansen (voorbereidingskosten)	500
Riethil 12 (maatregelen i.v.m. tijdelijk langer gebruik erfgoed)	300
Parkeergarages	1.576
Ommetje Haagse Beemden, subsidie groene schoolpleinen	100
Van Gogh Nationaal Park (landschapsbiografie met vervolgprojecten)	375
Nieuwe eisen honk- en softbalbond nodig bij renovatie	100

Diverse kleine noodzakelijke investeringen w.o. beveiligingscamera's	250
Wagenpark Licht (aanvullend)	250
Subtotaal	3.451
Plan	
Mobiliteitshub Havenkwartier (aanvullend i.r.t. Rijksbijdrage woningbouwimpuls)	476
Eigen vastgoed (toegankelijkheid/wetgeving, sportaccommodaties voorzieningen)	825
Openbare ruimte (civieltechnische kunstwerken en speeltoestellen)	100
Openbare ruimte (vervangng wegen)	1.579
Groot onderhoud Willemsbrug (en daarnaast € 1.950 geraamd in 2024)	50
Realisatie ecologische hoofdstructuur	1.761
Landschapsverbetering Singelstuur	400
Natuur & landschap, diverse projecten	267
Natuur & landschap, beleidsdoelen Hitte/Droogte, Wateroverlast, Waterrecreatie	500
Digitaal platform Stadsarchief/Erfgoed	120
Samenwerkingsovereenkomst Anders Wonen	120
Subtotaal	6.198
Project	
Integraal huisvestingsplan (voorbereidingskosten)	100
Wagenpark (voldoen aan milieu-eisen binnenstad)	655
Subtotaal	755
Uitvoering	
Hoogspanningsverbinding 150KV (aanvullend)	850
Aankoopprogramma strategische gronden	5.000
Subtotaal	5.850
Totaal knelpunten en ontwikkelingen	16.254

HOE ZIET ONS WEERSTANDSVERMOGEN EN ONS RISICOPROFIEL ERUIT?

De ontwikkeling van het weerstandsvermogen geeft inzicht in de mate waarin we in staat zijn om de risico's op te kunnen vangen. Dit wordt bepaald door de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en het risicoprofiel. De weerstandscapaciteit is opgebouwd uit de algemene reserve, het positief begrotingssaldo en de post onvoorzien.

Bedragen x € 1 miljoen

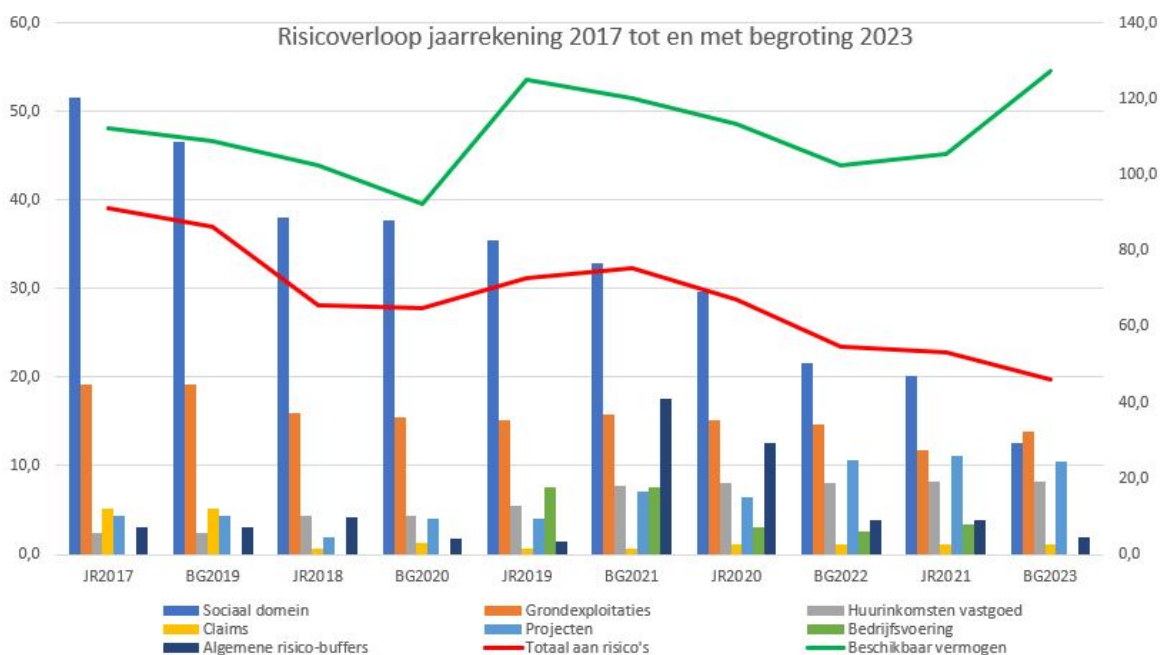
	2023	2024	2025	2026
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	99,4	100,5	122,1	127,4
Risicoprofiel				46,0
Totaal beschikbaar weerstandsvermogen				81,4

Risico's belemmeren ons in het bereiken van onze doelen. Daarom willen we de risico's in beeld hebben en zo goed mogelijk inschatten. Voor een stabiel financieel beleid reserveren we een deel van ons eigen vermogen (de reserves) om financiële risico's op te vangen.

Het risicoprofiel in de jaarrekening 2021 (laatste risico-actualisatie) was € 53,3 miljoen. In deze begroting kunnen we dit bedrag op basis van de meest actuele cijfers verlagen met € 7,3 miljoen door het toewijzen van extra budgetten of het nemen van risicobeperkende maatregelen. Het gaat daarbij onder meer om extra rijksmiddelen en maatregelen om tekorten terug te dringen.

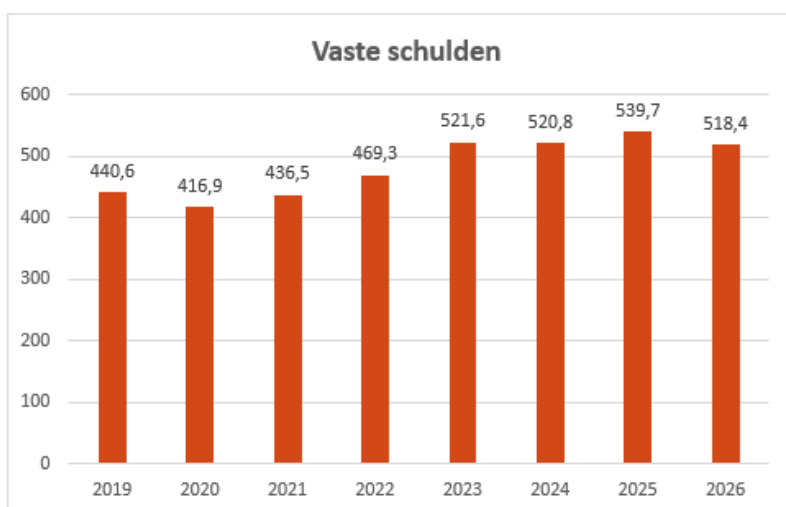
De belangrijkste wijzigingen zijn als volgt. In het sociaal domein daalt het risicoprofiel met € 7,5 miljoen. Het herstel van de economie en de werkgelegenheid verlagen het risico. Ook zijn bij het bestuursakkoord extra middelen voor de WMO beschikbaar gesteld. Het risicoprofiel van de bedrijfsvoering daalt met € 3,4 miljoen, omdat de taakstelling is gerealiseerd. Het buffer risico corona daalt met € 1,9 miljoen, omdat er steeds meer grip is op het beheersen van de crisis. Bij vastgoedontwikkeling stijgt het risicoprofiel met € 2,1 miljoen o.a. door de toegenomen onzekerheid rondom de kostenstijging. Het geactualiseerde risicoprofiel komt daarmee uit op € 46,0 miljoen.

Om de risico's van € 46,0 miljoen af te dekken, heeft de gemeente in 2026 € 127,4 miljoen beschikbaar. Het weerstandsvermogen is dan € 81,4 miljoen (€ 127,4 miljoen min € 46,0 miljoen). Dit betekent dat als de risico's zich voordoen, we de beleidsuitvoering kunnen voortzetten. Bij de jaarrekening 2021 bedroeg het weerstandsvermogen € 52,0 miljoen.

WAT IS DE ONTWIKKELING VAN DE BALANSPOSITIES?

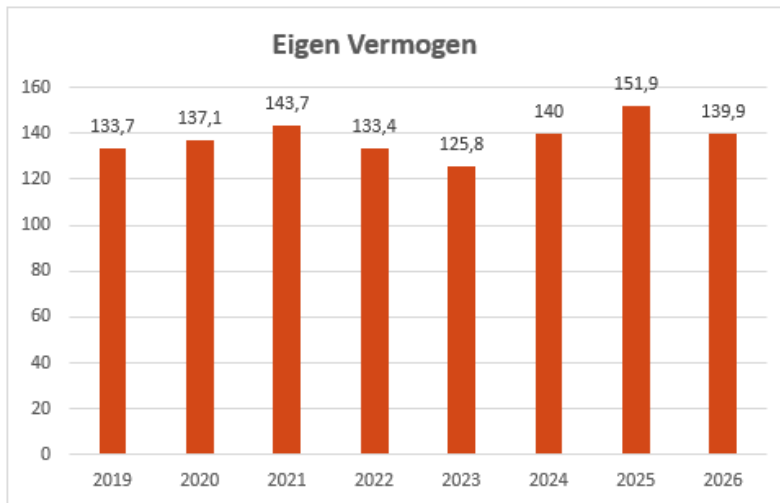
De balans geeft inzicht in de omvang van bezittingen van de gemeente Breda en hoe die bezittingen worden gefinancierd. De ontwikkeling van de reserves en de schuldpositie heeft invloed op de financiële positie van de gemeente. We zetten in op investeringen in de stad. Door deze investeringen nemen onze bezittingen toe. In onze financiële positie zien we dat terug in de stijging van de vaste activa. Alleen in het laatste jaar van de begroting zien we een daling optreden.

Met de toename van de investeringen zie we ook een toename van de vaste schulden. Door lagere begrote investeringen in 2026 dan de jaren ervoor zien we een afname van de vaste schulden in 2026. Wat voor deze ontwikkeling van belang is, is de beoordeling in hoeverre we in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen. Dit wordt uitgedrukt in het kengetal de netto schuldquote. Deze ontwikkelt zich vanaf 2020 als volgt:

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Netto schuldquote	61,50%	60,84%	68,63%	74,66%	74,41%	75,95%	75,57%
Gecorrigeerde netto schuldquote	39,90%	40,59%	49,21%	56,28%	56,86%	59,40%	59,27%

De bandbreedte voor de netto schuldquote ligt tussen de 0% en 100%. Het laat zien dat we, ook bij de stijging van de schuldpositie in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen.

Het eigen vermogen (bestaat uit algemene reserve, bestemmingsreserves en nog te bestemmen resultaat) neemt vanaf 2023 geleidelijk toe. Deze stijging wordt veroorzaakt door middelen beschikbaar gekomen bij de meircirculaire. Inzicht in de omvang van de reserves (eigen vermogen) wordt ook wel geduid in het kengetal solvabiliteit. Deze ontwikkelt zich vanaf 2020 als volgt:

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Solvabiliteitsratio	18,41%	18,54%	17,04%	15,38%	16,83%	17,69%	17,00%
Solvabiliteitsratio exclusief doorleningen	23,84%	23,52%	21,25%	18,82%	20,34%	21,07%	20,24%

Het kengetal solvabiliteit geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het geeft de verhouding tussen het eigen vermogen (het totaal van algemene reserves en de bestemmingsreserves) en de totale balansomvang weer. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. De signaleringswaarde ligt op 20%. De solvabiliteitsratio stijgt vanaf 2023. De stijging is een vertaling van de gezonde huishouding waardoor het eigen vermogen toeneemt.

Solide financiën

Kengetallen moeten in hun samenhang worden gezien. Het beschikbare weerstandsvermogen laat zien dat we in staat zijn onze risico's op te vangen. Het weerstandsvermogen biedt zelfs ruimte om indien nodig of wenselijk een klein deel van de algemene reserve in te zetten voor andere doelen. De netto-schuldquote laat zien dat we in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen. Voor de solvabiliteit hebben we aandacht, deze laat vanaf 2023 een stijgende lijn zien. Voorts is er sprake van een structureel sluitende begroting. De combinatie van deze factoren laat zien dat onze financiën solide zijn.

TOTAALOVERZICHT BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA

Bedragen x € 1.000

Totaaloverzicht baten en lasten per programma	Jaarrekening 2021		Begroting 2022		Begroting 2023		Begroting 2024		Begroting 2025		Begroting 2026	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma's												
Vitaal en Sociaal Breda	356.204	149.891	377.146	150.664	346.248	131.625	337.255	129.208	336.783	129.409	332.912	129.443
Ondernemend Breda	76.504	18.060	83.135	15.788	80.205	14.708	81.202	13.928	70.955	4.243	68.318	1.806
Duurzaam wonen in Breda	58.209	46.429	49.331	30.839	62.498	43.630	43.076	26.070	41.778	23.949	36.078	24.482
Basis op orde in Breda	162.519	98.301	163.458	93.958	166.376	90.095	166.097	91.221	171.076	92.619	167.131	94.288
Totaal Programma's	653.436	312.681	673.070	291.249	655.327	280.058	627.630	260.427	620.593	250.220	604.439	250.019

Overhead	75.198	8.104	76.450	6.067	79.362	6.348	78.982	6.428	78.097	6.428	77.415	6.428
Algemene uitkeringen		380.551	0	407.196		409.510		429.948		449.265		424.358
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	3.123	38.518	3.088	38.646	3.074	39.805	3.074	40.641	3.074	41.546	3.074	42.512
Onvoorzien			584		1.000		1.000		1.000		1.000	
Overige algemene dekkingsmiddelen	310	90	532		339		10.618		22.527		34.444	
Saldo van de financieringsfunctie	2.767	5.484	3.540	5.005	3.815	4.709	3.962	4.533	3.984	4.353	3.947	4.171
Dividend		479		600		513		513		513		513
Vennootschapsbelasting	4.481		755		997		740		339		80	
Subtotaal programma's (incl. algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien)	739.316	745.907	758.019	748.763	743.914	740.942	726.006	742.490	729.614	752.325	724.399	728.001
Mutaties Reserves	7.277	16.584	16.423	30.271	9.244	14.703	9.593	4.113	10.493	3.313	9.493	3.513
Begrotingssaldo	746.593	762.492	774.442	779.033	753.158	755.645	735.599	746.603	740.106	755.638	733.892	731.514
Resultaat Jaarrekening	15.898											
Resultaat Begroting			4.591		2.486		11.003		15.531		-2.378	

In bovenstaand overzicht is programma 5 ingevolge artikel 8 van het BBV nader uitgesplitst naar algemene dekkingsmiddelen (bestaande uit lokale heffingen, algemene uitkeringen, dividend, saldo van de financieringsfunctie en overige algemene dekkingsmiddelen), alsmede de kosten van overhead, vennootschapsbelasting en de post onvoorzien. De algemene dekkingsmiddelen zijn die inkomsten die geen specifiek bestedingsdoel kennen. De belangrijkste daarvan zijn de uitkering uit het Gemeentefonds en de opbrengst onroerendezaakbelastingen (OZB). Daarnaast zijn er nog een aantal kleinere opbrengsten zonder specifiek bestedingsdoel.

